

Modeli optimizacije zaliha u višerazinskom lancu opskrbe

Mr. sc. Gordan Badurina

21.05.2012.

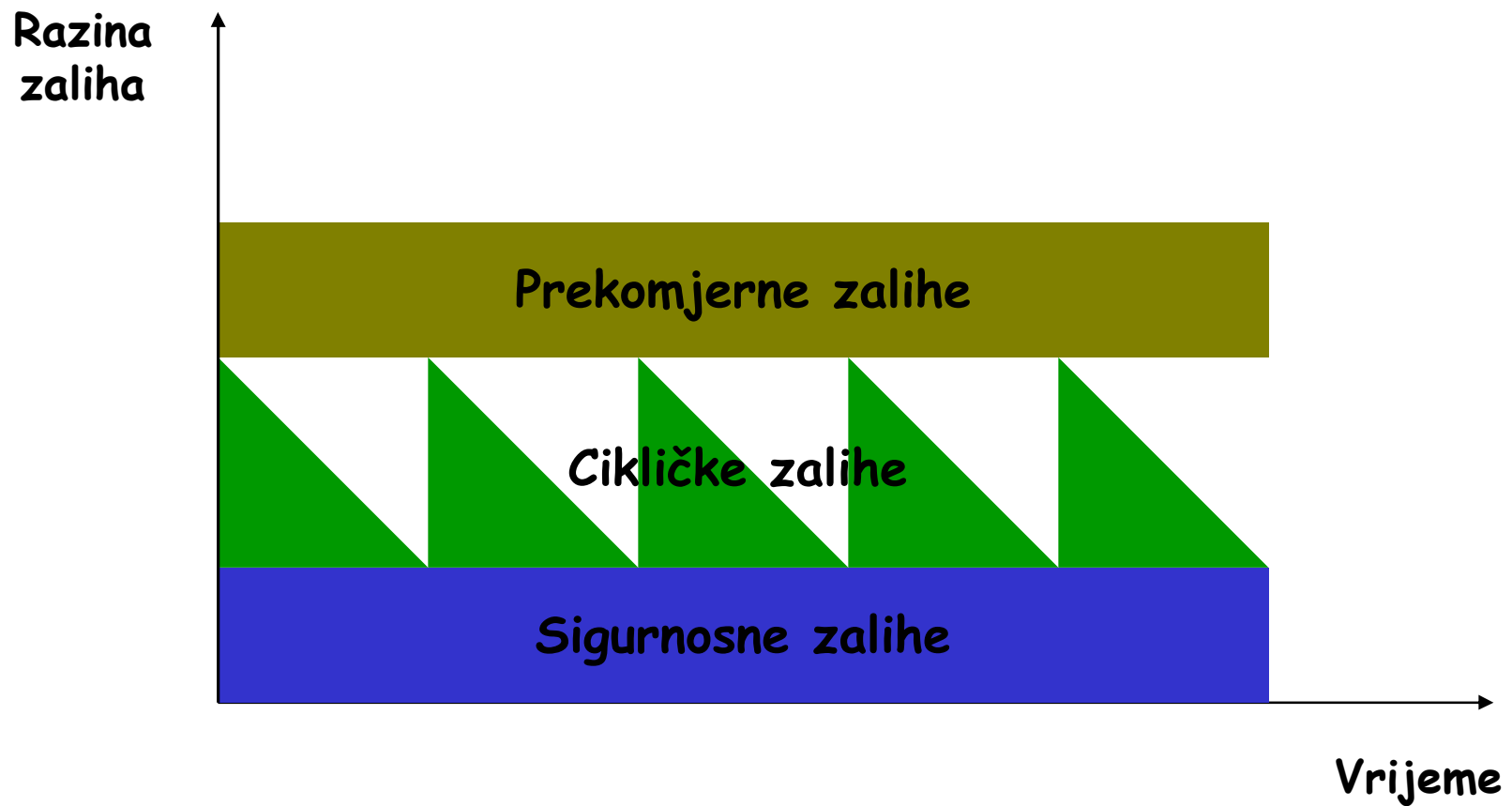

Zalihe

- Zalihe predstavljaju količinu proizvoda na skladištu koja podržava proizvodnju i traženu razinu usluge prema kupcu
- Zalihe osiguravaju da kupac dobije traženi proizvod na vrijeme i u količini koju želi
- Zalihe predstavljaju značajni trošak poslovanja, ali trošak izgubljene dobiti potencijalno može biti višestruko veći

Vrsta zalihe prema funkciji

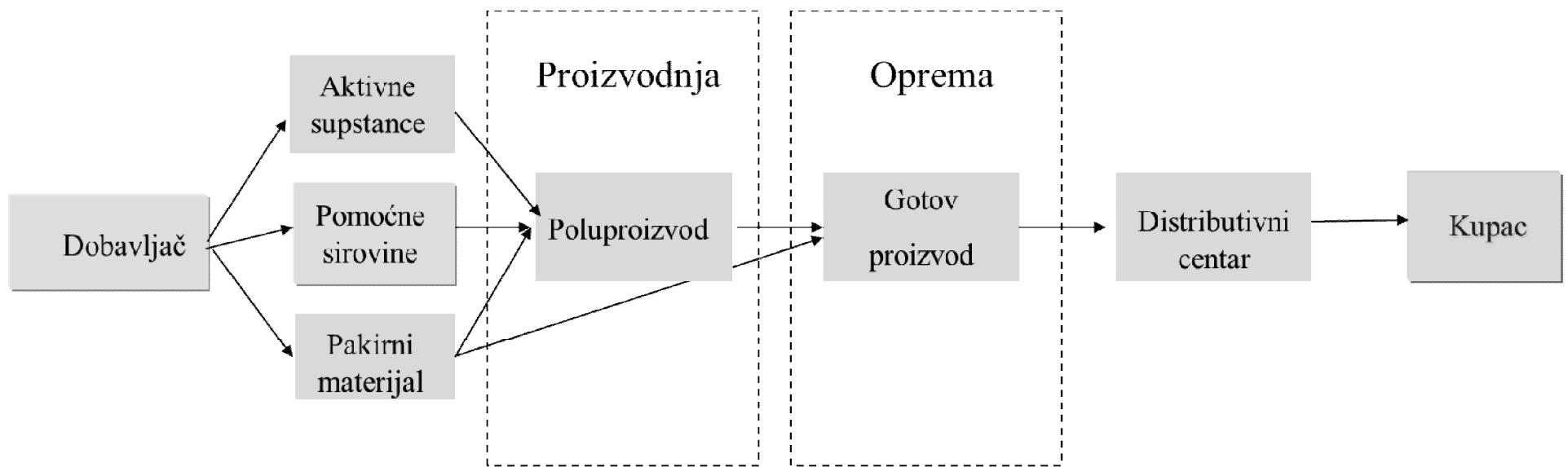

Modeli optimizacije zaliha u višerazinskom lancu oskrbe

- Određivanje cikličkih zaliha
- Određivanje sigurnosnih zaliha

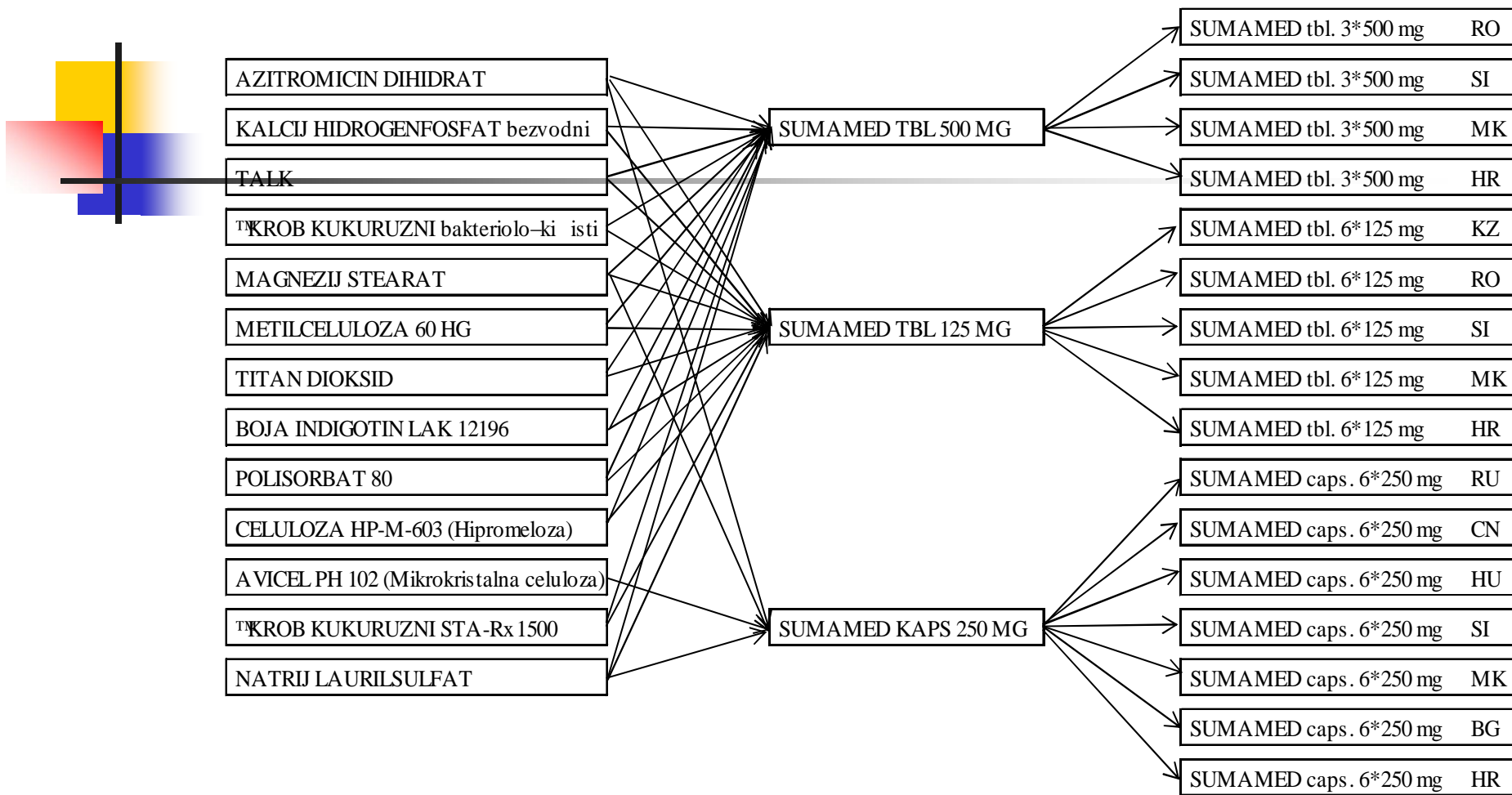
Višerazinski lanac opskrbe

Polazni materijal

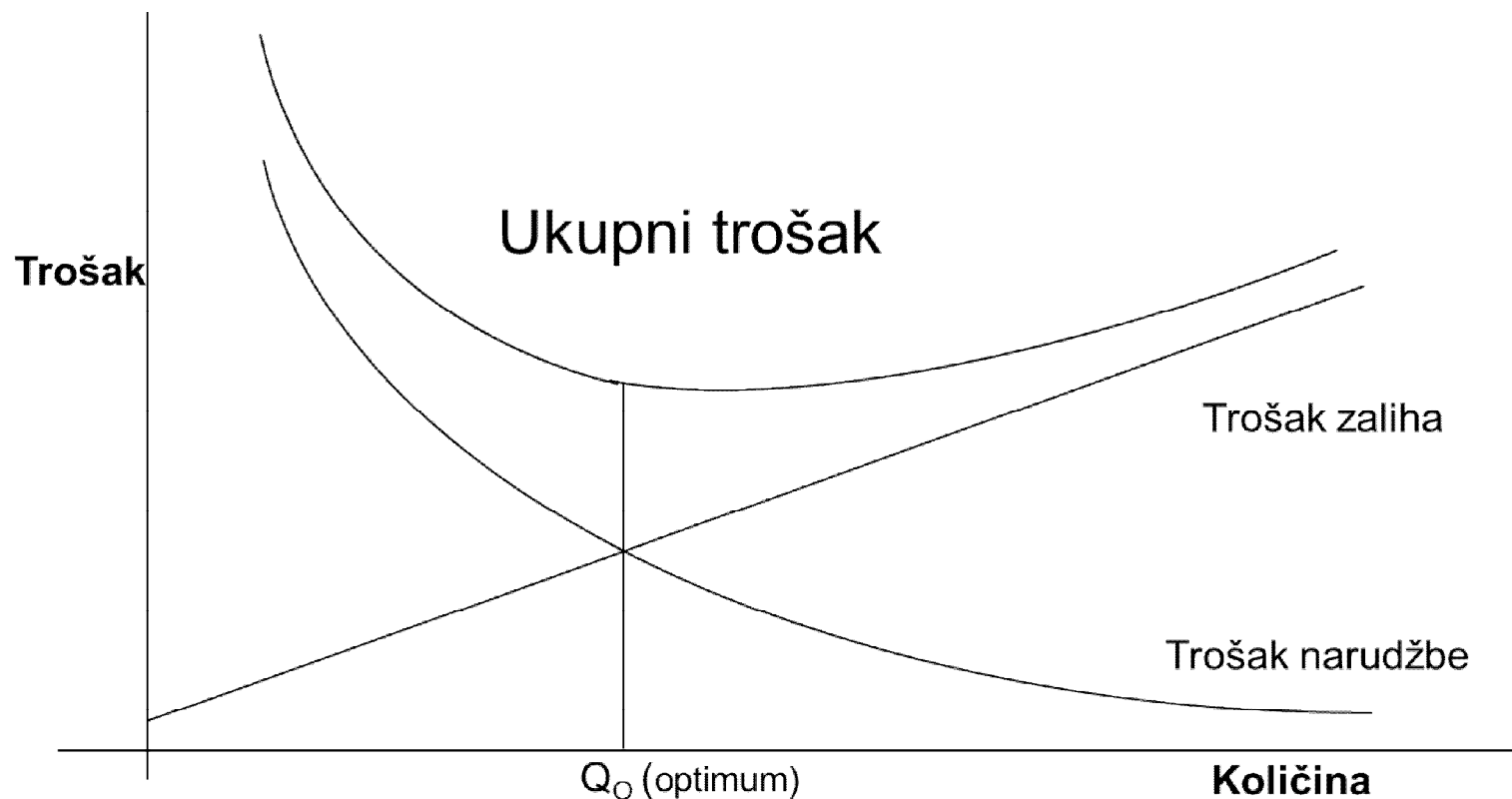
Poluproizvod

Gotov proizvod

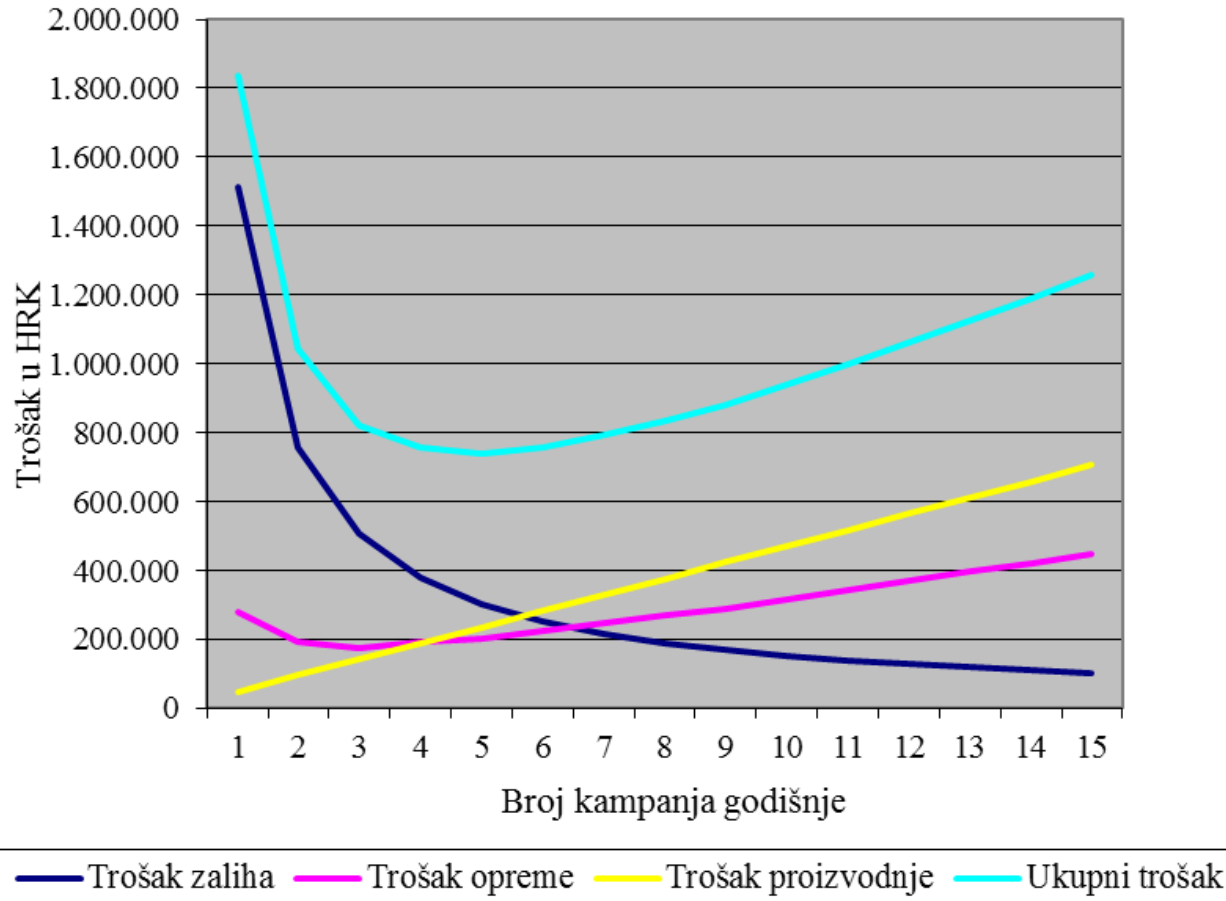
Određivanje cikličkih zaliha

- Osnovni MOQ model

Određivanje cikličkih zaliha

■ Prilagođeni model

Određivanje cikličkih zaliha

- G skup svih gotovih proizvoda
- I skup svih poluproizvoda
- M skup svih polaznih materijala
- $S(i)$ skup svih direktnih sljedbenika materijala i
- $P(i)$ skup svih direktnih prethodnika materijala i
- N ukupan broj materijala
- w_{ij} količina proizvoda i potrebnog za proizvodnju jedne jedinice proizvoda j
- c_i trošak zaliha za materijal i
- d_i godišnji plan potražnje za materijalom i .
- $COGS_i$ standardna cijena materijala i

Određivanje cikličkih zaliha

- pv_i ukupni trošak podešavanja pri prelasku na proizvodnju poluproizvoda i , ($i \in I$) s proizvodnje nekoga drugog proizvoda ("veliko podešavanje")
- pm_i ukupni trošak podešavanja pri prelasku na proizvodnju druge serije istog poluproizvoda i , ($i \in I$), ("malo podešavanje")
- b_i veličina serije poluproizvoda i , ($i \in I$)
- p_i trošak podešavanja između dvije serije istog proizvoda gotove robe i ("malo podešavanje")
- l_i trošak podešavanja kod prelaska na gotov proizvod i , nakon proizvodnje nekog proizvoda j , ("veliko podešavanje")
- q_i trošak kontrole kvalitete opremljenoga gotovog proizvoda i .
- x_i broj proizvodnih kampanja gotovog proizvoda i na razini godine,
- z_i broj kampanja poluproizvoda i na razini godine,

Određivanje cikličkih zaliha

- Trošak zaliha gotovih proizvoda:

$$C_{inv}(i, i \in G) = \frac{d_i}{2x_i} \cdot c_i \cdot COGS_i$$

- Trošak podešavanja kod poluproizvoda:

$$C_{pp}(i, i \in I) = pv_i + pm_i \cdot (z_i - 1)$$

- Trošak opreme gotovih proizvoda :

$$C_{got}(i, i \in G) = x_i \cdot p_i + \frac{d_i}{e_i \cdot z_j} \cdot l_i \cdot z_{p(i)} + \max \left\{ x_i, \frac{d_i}{e_i} \right\} \cdot q_i$$

Određivanje cikličkih zaliha

Funkcija cilja:

$$\min \sum_{i \in I} \left(C_{pp}(i) + \sum_{j \in S(i)} C_{inv}(j) + \sum_{j \in S(i)} C_{got}(j) \right)$$

Pri čemu je:

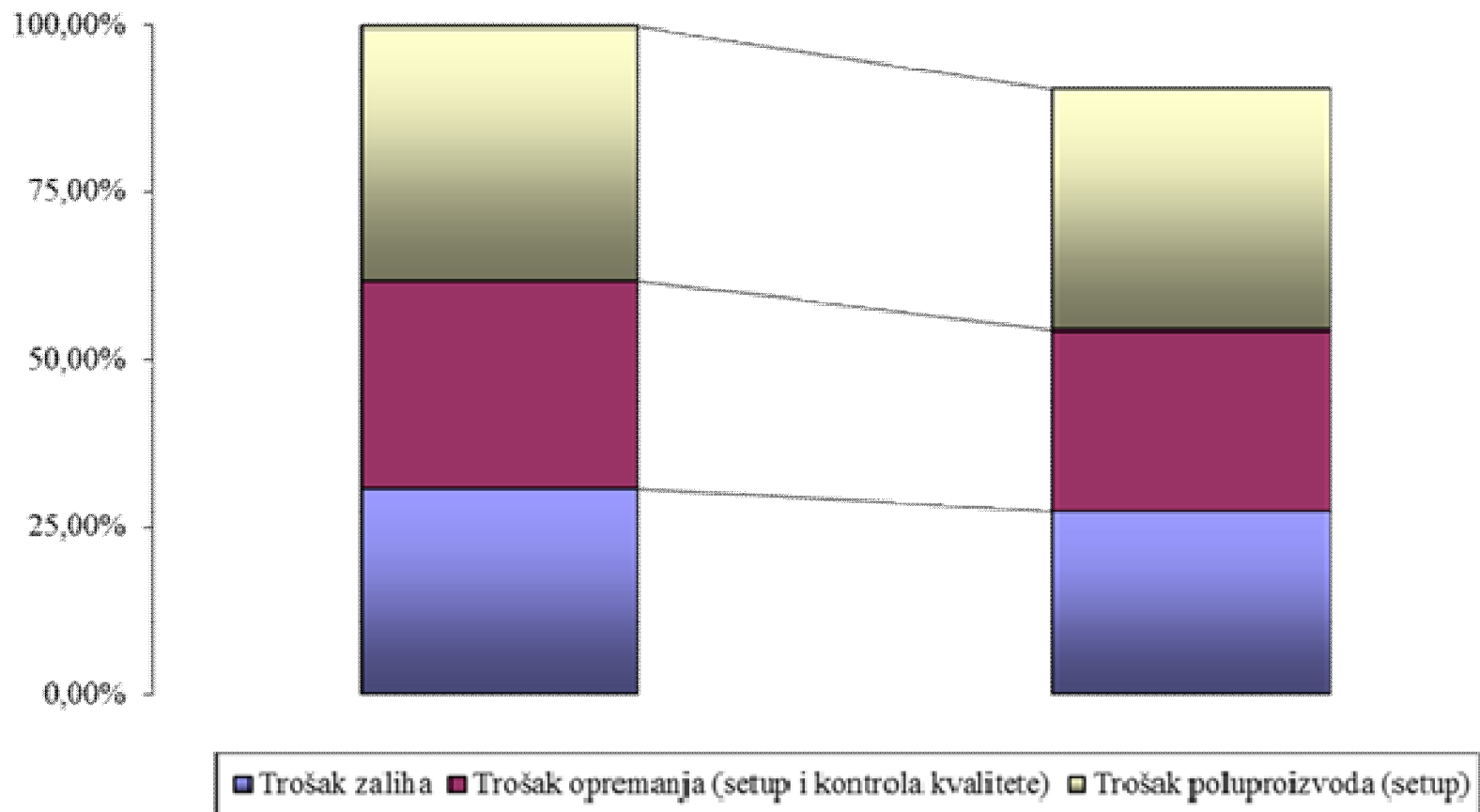
- $0 \leq x_j \leq z_j \leq 12,$
- x_j, z_j su cjelobrojne varijable.

Primjena na primjeru iz Plive Hrvatske

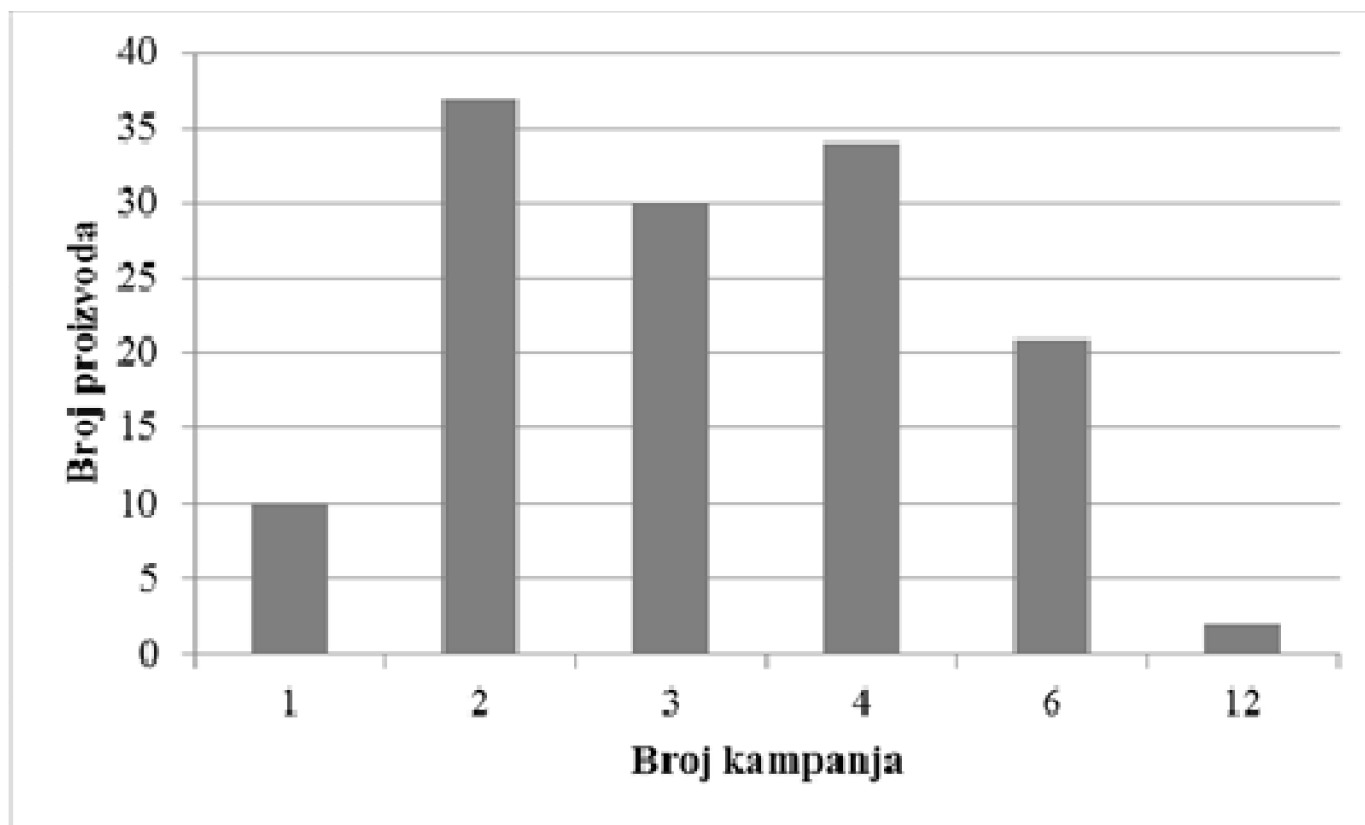
- # poluproizvoda (tablete, kapsule, ampule...): 120
- # serija poluproizvoda: 4500
- # gotovih proizvoda: 550
- # serija gotove robe: 6300

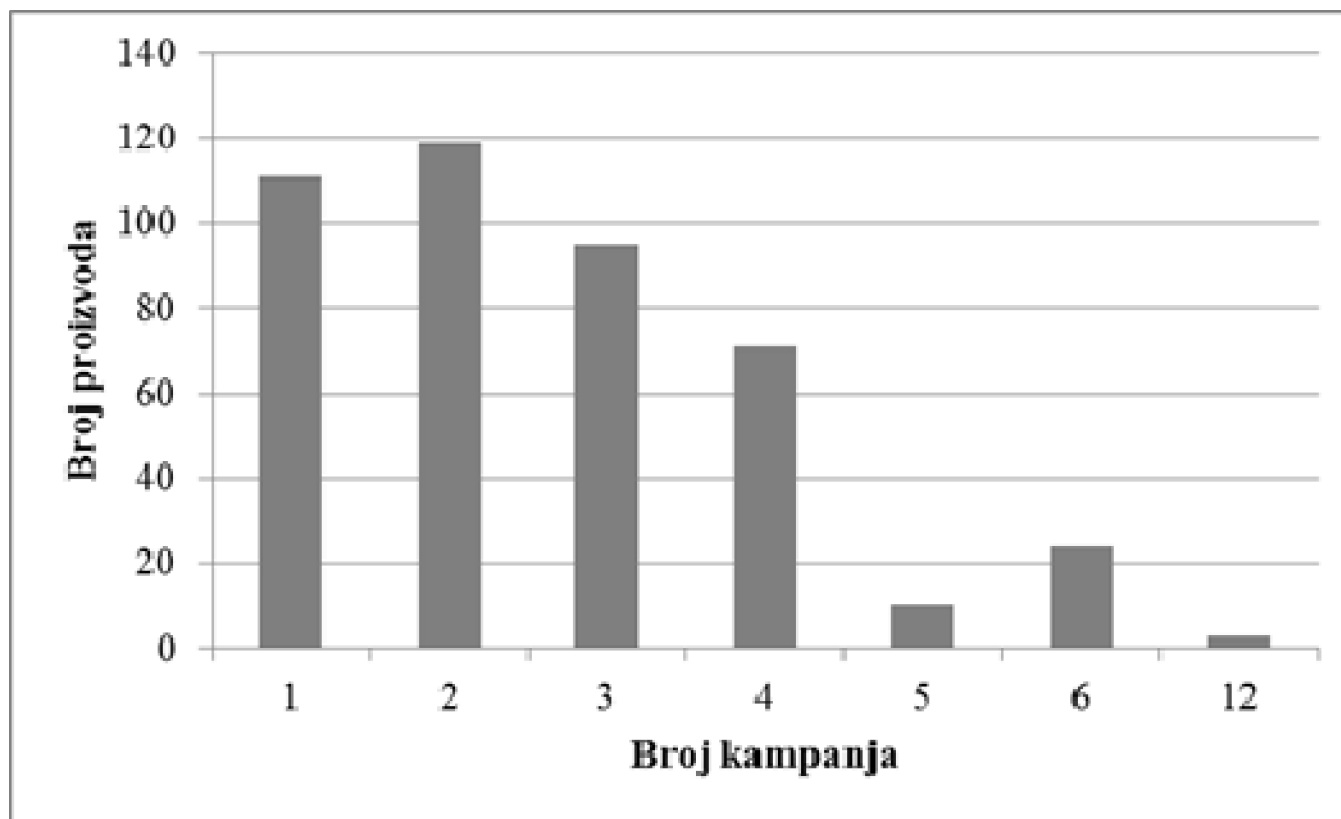
Vrijednost funkcije cilja

Rješenje za poluproizvode

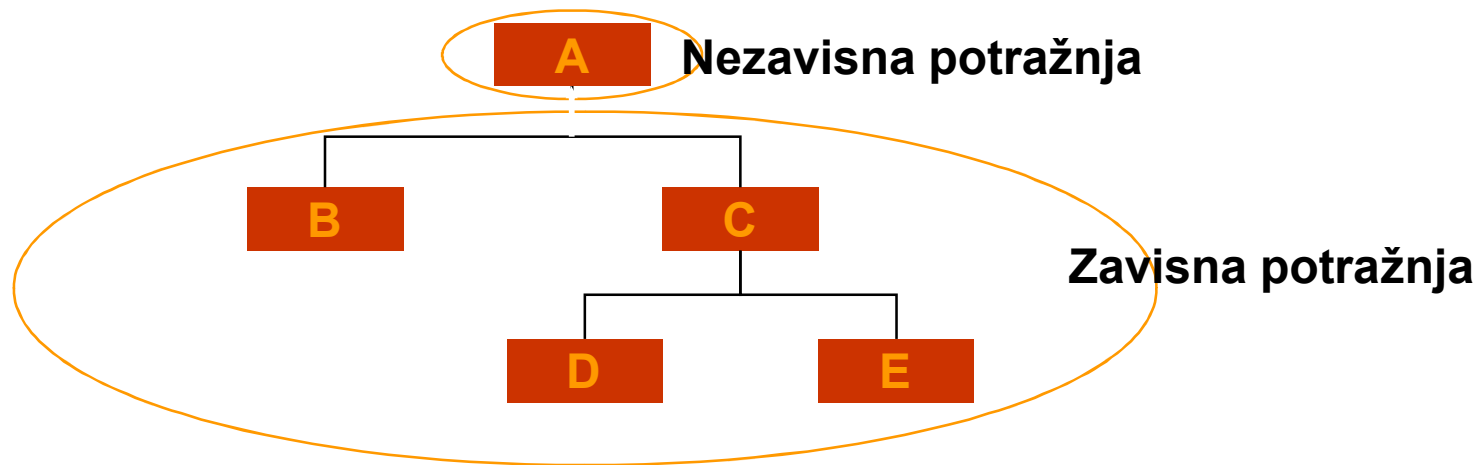
Rješenje za gotovu robu

Određivanje sigurnosne zalihe

- Određivanje sigurnosne zalihe:
  - Nezavisnu potražnju: rezultat uvjeta na tržištu
  - Zavisna potražnja: rezultat nadređenih potreba

Određivanje sigurnosne zalihe

- Sigurnosna zaliha kod proizvoda sa nezavisnim potražnjom kod jednorazinskog lanca opskrbe:

$$SZ = k \cdot \sigma \cdot \sqrt{\lambda}$$

- k - sigurnosni koeficijent (z-vrijednost normalne distribucije)

Mjerenje greške prodaje

- Standardni pristup (odstupanje od sredine):

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{n-1} \sum_{t=1}^n (d_t - \mu)^2}$$

- za uzorak od n prodajnih količina d_t gdje je d_t količina prodana u razdoblju t , za $t = 1, \dots, n$.

Mjerenje greške prodaje

- Odstupanje od planskih vrijednosti (ponderirano):

$$\sigma^2 = tr(T\Sigma T')$$

- gdje je matrica T matrica težinskih faktora, a Σ varijantno-kovarijantna matrica

Mjerenje greške prodaje

- Poluproizvodi, polazni materijali:

$$\sigma_i = \sqrt{\sum_{j \in S_G(i)} \sum_{k \in S_G(i)} w_{i,j} \cdot w_{i,k} \text{Cov}_{jk}}$$

$S_G(i)$ - skup svih gotovih proizvoda, sljedbenika materijala I

Odnosno:

$$\sigma_i = \sqrt{\sum_{j \in S_G(i)} \sum_{k \in S_G(i)} w_{i,j} \cdot w_{i,k} \cdot \sigma_j^2 \cdot \sigma_k^2 \cdot \rho_{ij}}$$

Određivanje sigurnosnih zaliha

- λ_i procesno trajanje za materijal i . Ako je i iz skupa M , riječ je o vremenu odziva (vremenu potrebnom za nabavu materijala), a ako je iz skupa I ili G , predstavlja trajanje proizvodnje (bez čekanja na materijale)
- k_i sigurnosni koeficijent za materijal i (z-vrijednost)
- μ_i srednja vrijednost potražnje za materijalom i
- σ_i standardna devijacija za materijal i u promatranom razdoblju
- ρ_{ij} korelacija između potražnje za gotovim proizvodima i i j
- d_i godišnji plan potražnje za materijalom i

Varijabla odlučivanja

S_i – servisno vrijeme za materijal i :

$$S_i \geq 0$$

Za sve gotove proizvode, elemente skupa G :

$$S_i \leq \lambda_i$$

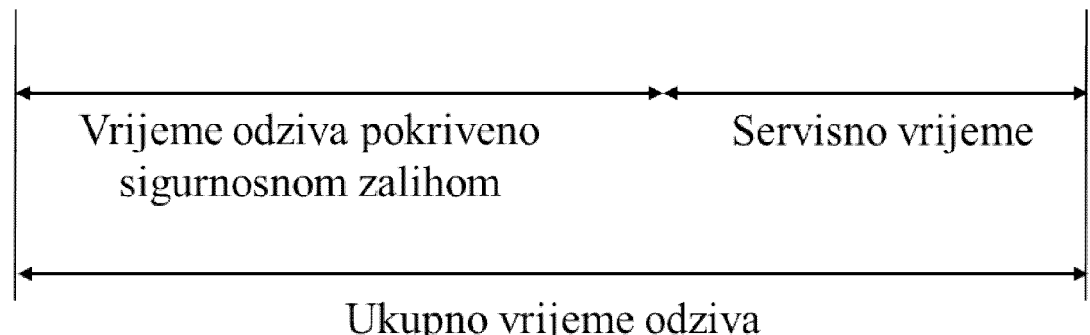
Dok za sljedeće razine vrijedi:

$$S_i \leq t_i$$

gdje je

$$t_i = \max_{j \in P(i)} \{ \lambda_j - S_j \}$$

skup $P(i)$ čini skup svih prethodnika elementa i .

Formulacija problema

Funkcija cilja:

$$\min \left(\begin{array}{l} \sum_{i \in M} c_i \cdot COGS_i \cdot k_i \cdot \sigma_i \cdot \sqrt{\lambda_i - S_i} + \\ \sum_{i \in I} c_i \cdot COGS_i \cdot k_i \cdot \sigma_i \cdot \sqrt{\max_{j \in P(i)} \{S_j\} + \lambda_i - S_i} + \\ \sum_{i \in G} c_i \cdot COGS_i \cdot k_i \cdot \sigma_i \cdot \sqrt{\max_{j \in P(i)} \{S_j\} + \lambda_i} \end{array} \right)$$

Uz ograničenja:

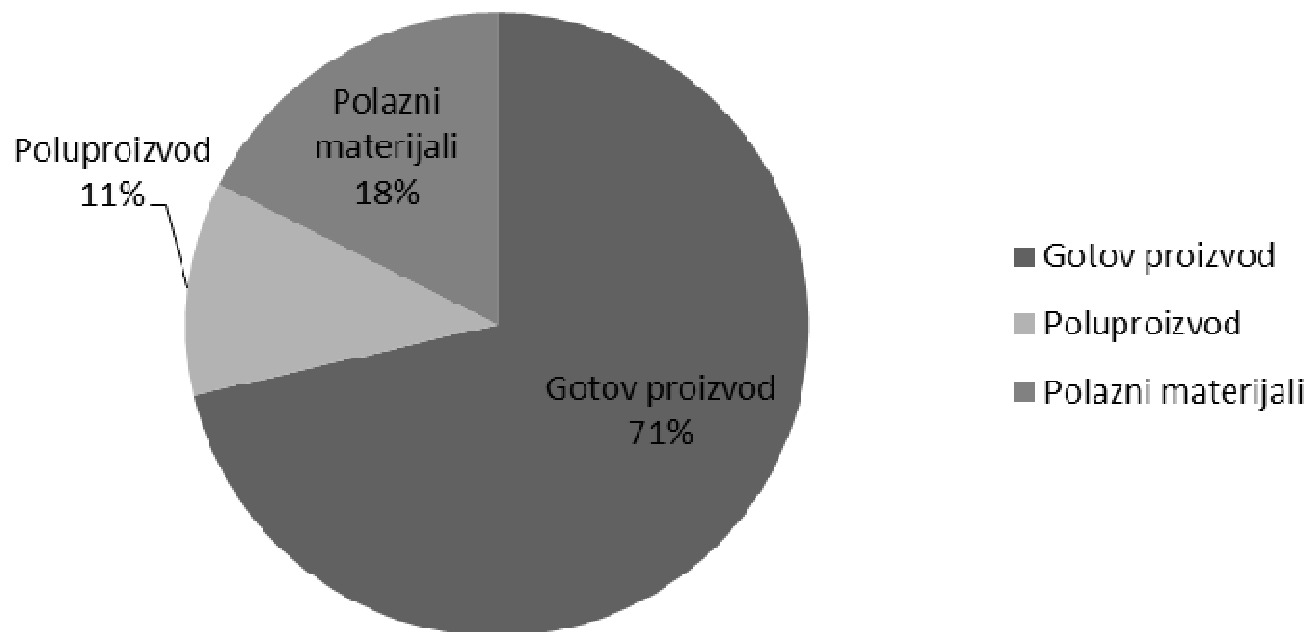
$$0 \leq S_i \leq \lambda_i, \quad \forall i \in M,$$

$$0 \leq S_i \leq \max_{j \in P(i)} \{S_j\} + \lambda_i, \quad \forall i \in I,$$

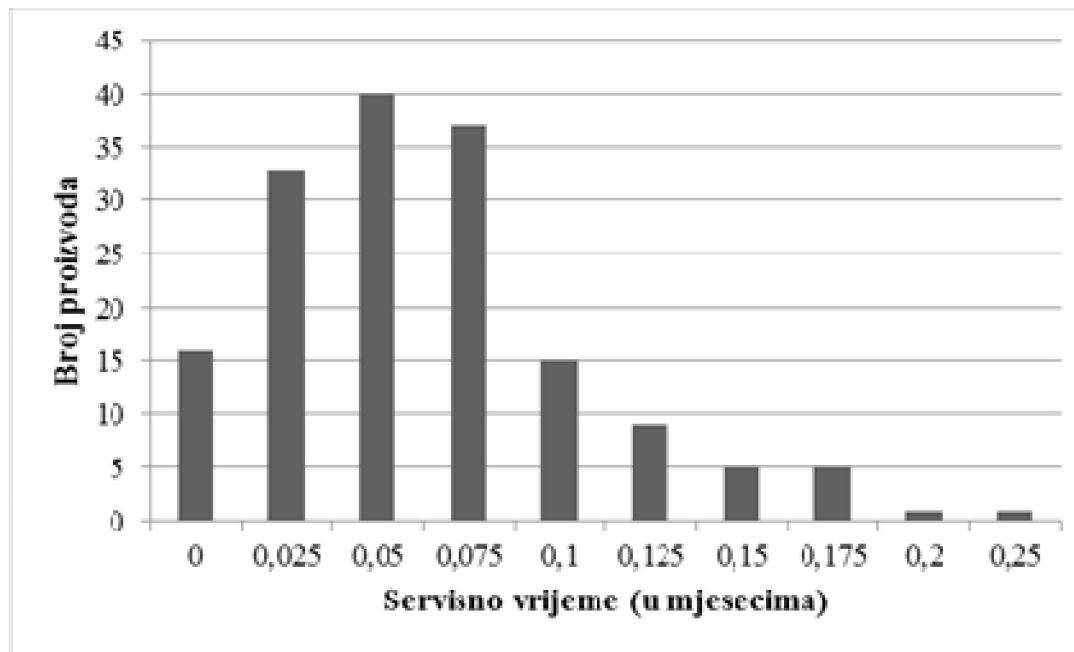
$$S_i = 0, \quad \forall i \in G,$$

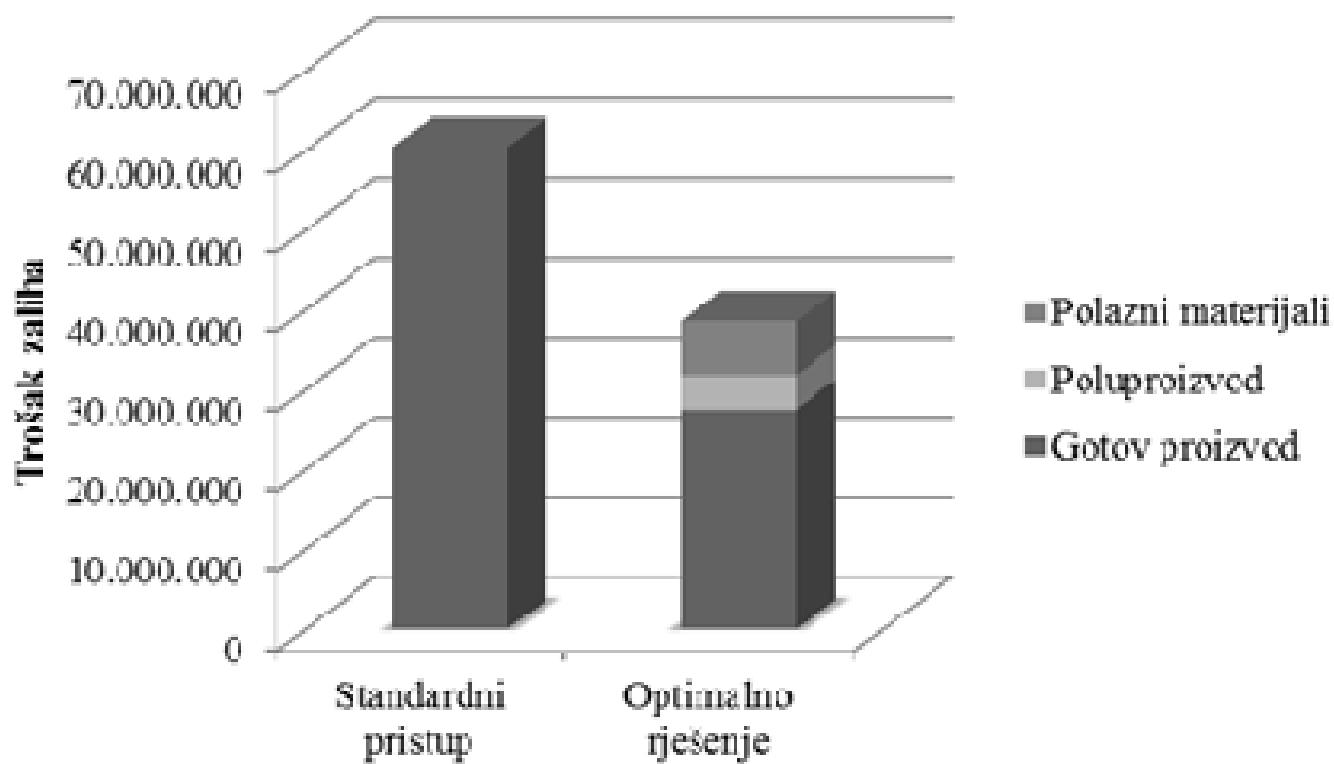
Prikaz rješenja problema

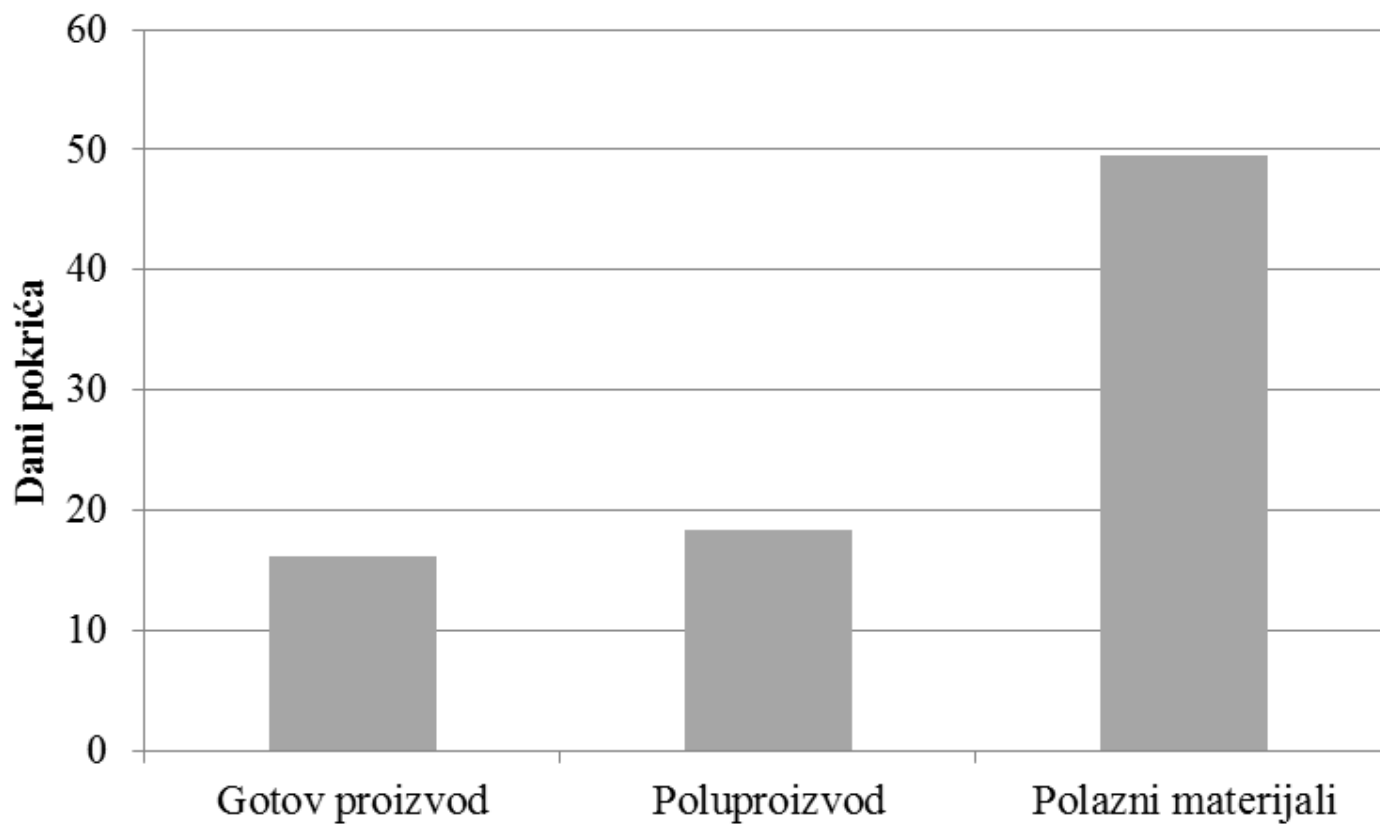
Rješenje – servisno vrijeme za poluproizvode

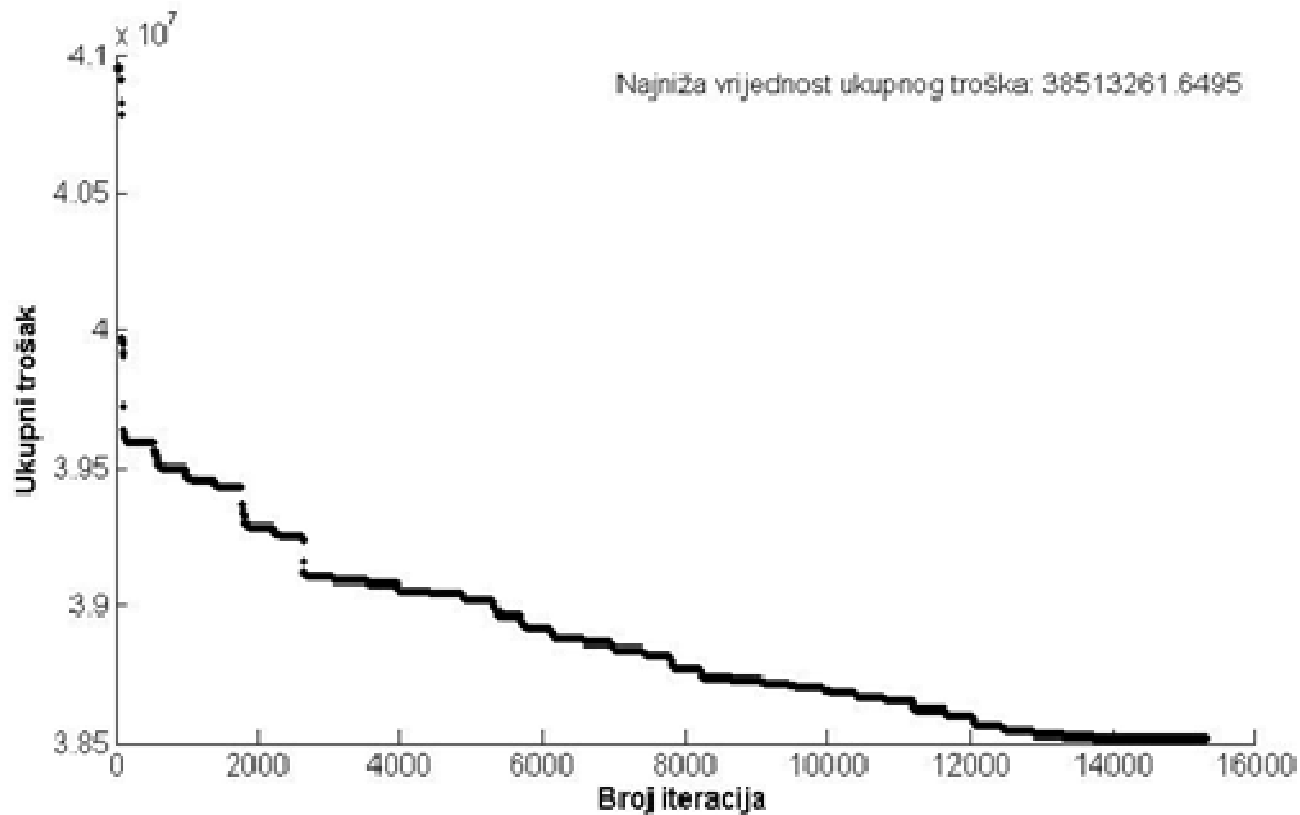
Usporedba rješenja

Prikaz rješenja

Kretanje funkcije cilja

Višekriterijska optimizacija

Kriteriji:

- Trošak sigurnosne zalihe

$$\min \sum_i COGS_i SZ_i$$

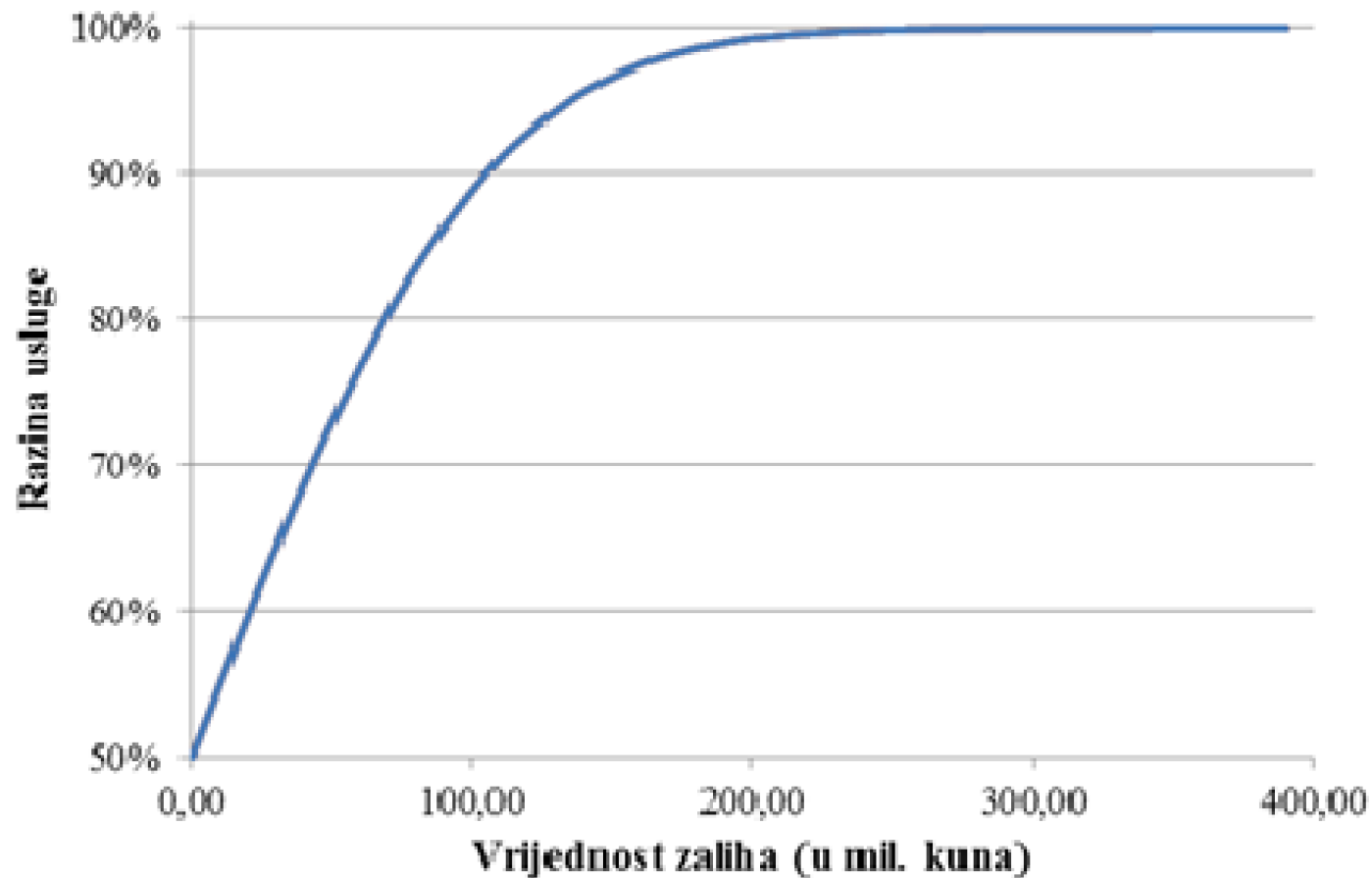
- Razina usluge

$$\max k_i$$

- Skladišni prostor

$$\min \sum_i Vol_i SZ_i,$$

Odnos razine usluge i troška zaliha

Odnos troška zaliha i skladišnog prostora

